

i *baloufe* a Lió, i diversos parlars fprov. més a l'E. i SE. (ve a coincidir-hi bastant el port. *balofa* 'embotornat' que interessava a MLWagner, l. c.). El sentit, com es veu, indica que la relació entre aquests mots i el català no és gaire pròxima, i que en tot cas aquests són derivats del tipus fr. *balle* 'boll', que no ve certament de BALLARE, segons la fantàstica idea de Wartburg que ja he deixat refutada s. v. BOLL; la nota núm. 20 que posa Wartburg a aquest grup va ben desorientada en suggerir que *butllofa* sigui un cpt. del fr. *balle* amb el tipus VOLVA (ULVOS × ULVA segons ell); de més a més sembla haver-hi alguna errada d'impressió o greu obscuritat en les seves idees, car no és gaire intel·ligible l'objecció fonètica que es fa a si mateix i les conseqüències que en treu d'un trasllat d'un mot del Sud cap al Nord.

DERIV.: *Butllofar*; *butllofer*; *butllofaire*; *butllofa-da*. *Embutllofar*; *desembutllofar*.

1 En un seguit de mots relatius als jocs: va seguit de «las birles: di kegel» i anàlegs. La grafia d'a-20 que diccionari no confon mai el so de ll (generalment escrita ll, algun cop yl) amb el de l: escriu, p. ex. *collar*, *collons*, *coll*, *foll*, *follia*, *tallar*, *full*, *fulla*, *cabell*, *bullir*, *avellana*, *cabell*, *vell*, *ull*, *gargamella*, *vall*, etc. *Balesta* no és cap excepció, car 25 aquesta forma (que ja venia del llatí) convisqué amb BALLESTA fins més tard.—2 El prejudici arriba fins a falsejar els fets, posant en l'apartat e, la dada que *bolla* s'usa «a Cat. i Mall.», i atribuint una pronúncia *bòla*, a la fi de l'article, al català 30 oriental (!). Enlloc no podrien localitzar-la.—3 A la informació que en dona *AlcM*, molt completa ja, afegim encara que a Alaró hi ha la possessió *Ses Bolles de Son Curt* per unes boles posades en lloc conspicu a l'entrada de la finca. 'Bola de ju-35 gar els nois' es diu *bolla* a Artà (BDLC XIII, 22); *bolletes* en una cançó popular mallorquina recollida per Milà i Fontanals (*Romllo.*, 290).—4 Aplicacions vegetals molt esteses: BDC XVII, 7; a Bielsa, les de la tora, 1965; val. *bola de llonge*, etc.; val. 40 *boleta* ACCV III, 220; mall. *boleng*, *bolenga* (*AlcM*), i cf. Spitzer, *LexikK*, 62, n. 1; i vegeu després per al mossàrab.—5 En canvi allí es conserva *bolla* per a 'butllofa' o 'bòfega': «de tant caminar li han sortit *bolles* as peus», «s'ha cremat i se li ha fet una *bolla*». També 'bombolla', sembla; però això més aviat es diu *bombolla* a Eivissa. Les bales de jugar els nens en diuen *baletes* (mall. *bolles*).—6 Afegim-hi: «A. Ferrer, arrendador del dret de la *bolla*», doc. rossellonès de l'any 1444 (RLR XLIX, 50 292). Es pagava encara en el Rosselló el 1658, i el francès Savary des Bruslons l'hi documenta llavors (*BhZRPb*. LIV, 116-7).—7 També en algun nom de població escadusser, quasi res en la toponímia menor. Com a anunci d'un establiment públic, 55 d'hostatge i semblants, l'ús d'una gran bola exhibida és un fet de pertot. I aquests noms, com l'*Hostal de la Bolla*, sovint famosos o proverbials, poden durar moltes centúries i algun se'n troba pertot. És famós l'*Hostal de la Bolla*, mallorquí, que M. dels 60

S. Oliver féu tema i títol d'un llibre seu (allí usa el terme a la p. 39 en «el renou de les *bolles* de billar»), i un del Principat passa a la cançó popular, i d'ací a *De Plaer no n'hi ha m. prou* de Coromines (O. C., 646). Un altre, amb nom derivat, es degué dir *Hostal del Bolló*, i se'n parla bastant en cançons de lladres de c. 1780, com les del «Serraller», a la Plana de Vic (Milà, *Romllo.*, 117A, 118.10). Però això ja llavors devia fer segles que no evocava res viu a la gent vigatana, car bona part de les versions ho deformaren en *Gulló* (com en la 117D recollida per Milà).—8 Davant el conjunt de fets que ja vaig exposar en el DCEC (s. v. *bola*), els que donen el mateix *AlcM* i el *Dfa.* i els que ampliem a continuació, és estupend que Moll hagi adoptat el prejudici del seu antic mestre. Prejudici tant o més indefensable que el dels qui ells han combatut a propòsit de *viuda*, allegant que no pot ser castellanisme una forma que és única en la llengua viva de pertot. Llavors quina és la diferència? Que a Mallorca i Menorca diuen *bolla* (però *viuda*). Posició d'un comarcalisme tan clos a la raó que fa estrany en un filòleg. No obstant poc ha canviat Moll en la 2.ª ed. del seu dicc. respecte del partit pres que ja va adoptar el 1928 (AORBB I, 218). No és raonable aclarir els ulls al fet que en castellà *bola* és tan oposat a la fonètica històrica de la llengua com en català, i que allí no s'hi documenta tampoc abans del segle xv, i encara de primer en textos aragonesos. Aquesta documentació inicial a Aragó en llengua castellana donaria peu a pensar, en sentit contrari, si era forma invasora de la llengua d'oc, que entrés via Catalunya. No hi ha raó per anar tan enllà tampoc; creguem més aviat que aquesta ona lèxica devia sobreixir del Pirineu en tota la seva amplada alhora. Massa sovint hi ha filòlegs catalans que fan tals afirmacions sense preocupar-se de veure si en castellà, en francès, etc., el mot català que ells consideren suspecte, té més antiguitat que en català (veg. casos com els de *cuidar*, *rebotar*, *pantalla*, etc.). Això ja no és lícit d'ençà que disposen del DCEC.—9 C. Brunel dona molts testimonis de la forma *bola* en el S. XII, des de c. 1160, localitzat des del Roergue fins al Peirigord (*Negreboule*, Dordogne, ja *Negra Bola* c. 1185), escriptures 93 i 225; amb el verb *bolar* 'afitar, posar termenals' c. 1160, 93.5. Els de *boula* amb *ou* (cf. fr. *épaule*, *moule*), un poc més tardans.—10 En un *estribot* furiosament anticlerical i verdàs, referint-se als genitoris, parla de les «*bolles* que pendon als matratz» ('viratò, sageta erecta') «can las --- letras son clausas e lo traucs es serratz» (Appel, *Chr.*, 79.29). Escena que es repeteix en tants fabliaux del Nord de França en els Ss. XIII-XIV.—11 Descartem la idea —que això ens podria suggerir—, que el cat. i cast. *bola* no vingui de BULLA sinó del seu diminutiu llatí BULLŪLA (que realment està documentat en St. Jeroní i en Celsus). Tinguem present que la palatalització de la -LL- no era un fet d'edat molt remota en la llengua: més aviat post-